

Als de dagelijkse dingen

Hoe kijkt een antroposofische kinderarts aan tegen de forse toename van het aantal kinderen bij wie de diagnose autisme wordt gesteld? Wat verstaat hij eigenlijk onder autisme? En hoe ziet een antroposofische autismebehandeling er uit?

Aan wie kunnen we deze vragen beter stellen dan aan Edmond Schoorel, kinderarts bij het Kindertherapeuticum te Zeist, een multidisciplinair antroposofisch diagnose- en behandelcentrum voor kinderen. *Tekst | Petra Essink Fotografie | Mathijs IJsseldijk en Shutterstock*

niet vanzelfsprekend zijn

Wat is autisme?

'Autisme is nooit simpel', antwoordt Schoorel op de vraag hoe autisme antroposofisch gezien in elkaar steekt. 'Een Engelse autismedeskundige schreef: *'Als je een kind hebt ontmoet met autisme, heb je een kind ontmoet met autisme'*. Een geweldige uitspraak vind ik, want hiermee geeft hij aan dat autisme helemaal niet bestaat. In de reguliere geneeskunde werkt men met lijsten met kenmerken van autisme. Als er voldoende daarvan staan aangevinkt stelt men de diagnose autisme. Wat opvalt is dat al die kenmerken nooit allemaal bij iedereen aanwezig zijn. Het is niet zo dat kinderen met autisme je *nooit* aankijken. Het is ook niet zo dat ze *nooit* lichamelijk contact maken of dat ze *allemaal* overgevoelig zijn voor tastindrukken. Het is nooit allemaal waar en daarom is het niet zo makkelijk om iets algemeen te zeggen over autisme. En dat zal ik toch wel moeten,' zegt Schoorel lachend, 'want anders wordt dat niks met jullie themanummer.'

Blind voor het sociale

Schoorel: 'De problematiek waar een autist zijn leven lang mee zal worstelen kun je samenvatten in de zin: *hoe moet ik mij gedragen tussen de mensen?* Ik zal uitleggen waarom.' Grappend voegt hij toe: 'Zet je even schrap, want ik ontkom er waarschijnlijk niet aan dat mijn verhaal een wat lezingachtig karakter krijgt: 'Als mens moet je op aarde komen. Wat zo veel wil zeggen als dat je je thuis gaat voelen op de plek waar je bent geboren. Dat thuisvoelen heeft alles te maken met het verwerven van een moedertaal en het 'absorberen' van de omgangsvormen van een cultuur. Die taal en die omgangsvormen bestaan uit verbale en vooral ook een heleboel non-verbale gewoontes. Al die gewoontes, alle onuitgesproken afspraken over *hoe we het hier doen*, zoals wat we bedoelen als we onze wenkbrauwen optrekken of juist fronsen, hoe we iemand uitwaaien of begroeten, zitten antroposofisch

gezien verankerd in het zogenaamde *etherlichaam*, dat ook wel eens *gewoontelichaam* wordt genoemd. Vanuit de werkzaamheid van dit 'lichaam' zijn we in staat om, als vanzelfsprekend, onze relaties te onderhouden. Het weefwerk van het etherlichaam geeft je de mogelijkheid je veilig te voelen tussen je medemensen. Het is de veroorzaker van het nestgevoel. Het gaat bij het etherlichaam om de onuitgesproken, niet-emotionele dingen die bepalen of je je ergens op je gemak voelt. En dat is nou net wat autisten zelden voor elkaar krijgen: zich op hun gemak voelen.'

Wat zijn hier de afspraken?

'Ieder mens kent momenten van autisme. De meest zelfverzekerde persoonlijkheid kan op een chique receptie in verwijfeling raken of de kleding die hij draagt wel passend is, of hij zich eerst moet voorstellen aan de gastvrouw of dat hij toch alvast een drankje kan nemen? De meeste mensen kennen de ervaring dat je je 'heel autistisch' kunt gaan gedragen in dit soort situaties, bijvoorbeeld door stomme dingen te gaan zeggen. Wat ik hiermee duidelijk wil maken is dat wij allen ergens in het autistische spectrum zitten.

Antroposofisch bezien vertaal ik het probleem zo: bij iemand met autisme is er geen (of een hele dunne) verbinding tussen zijn Ik (of zelfbewustzijn) en zijn etherlichaam.

Bij een 'kernautist' die geen verbinding kan maken met zijn etherlichaam, zijn dit soort ervaringen aan de orde van de dag. In bijna iedere ruimte waar hij binnen komt heeft hij het angstige gevoel: waar ben ik, wat zijn hier de afspraken en hoe moet ik mij gedragen? Hij leeft in de voortdurende onzekerheid over wie hij is en wat hij moet doen.

Soms wordt dat angstige ongemak te groot en zoekt het een uitweg in dwangmatig, vaak repetitief, prikkelzoekend gedrag. Soms worden ze boos en agressief. Andere kenmerken die op de afvinklijstjes voor autisme staan zijn: overgevoelig-

